

Хаварівська Галина Степанівна

*кандидат наук з державного управління,
старший викладач кафедри європейської інтеграції та права
Львівського регіонального інституту державного управління Національної
академії державного управління при Президентіві України
ORCID: 0000-0001-8675-3828
e-mail: galia04@ukr.net*

**НОВА СТРАТЕГІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ 2020:
РЕАЛЬНА ОЦІНКА ВИКЛИКАМ І ЗАГРОЗАМ**

Розкрито передумови прийняття Стратегії національної безпеки України. Проведено порівняльний аналіз із аналогічними попередніми документами. Проаналізовано основні виклики та загрози національній безпеці в умовах сьогодення, серед яких зміни клімату, російська агресія проти України, загострення геополітичного суперництва, поширення коронавірусної хвороби та інші безпекові загрози. Розглянуто основні пріоритетні напрямки розвитку системи безпеки та оборони, згідно із згаданою вище стратегією.

Ключові слова: безпека; виклик; держава; документ; загроза; оборона; стратегія національної безпеки.

Постановка проблеми. Об'єктивна неможливість швидкої інтеграції України до Європейського Союзу (далі – ЄС) перетворює її на площадку для постійного з'ясування відносин між Заходом і Сходом. Невизначена ситуація, у якій, з огляду на це, опинилася наша країна, диктує свої правила гри, за якими Україна має здійснювати непослідовну та “прив’язану” до політичної й економічної кон’юнктури політику, а в умовах дестабілізації міжнародного простору безпеки це підвищує вірогідність реалізації можливих безпекових викликів для України. Ми живемо у складний і нестабільний час, коли сукупність соціальних, економічних і політичних проблем у країнах третього світу, невизначене майбутнє транскордонних, транснаціональних, трансатлантичних відносин, міграційна криза, стан міжнародної діяльності і партнерських відносин у рамках ЄС у галузі безпеки й оборони бумерангом відображається і на політико-економічному стані країн Європи, зокрема й України. Тому всі ці світові потрясіння та перетрубації так чи інакше завдають шкоди Україні як складовій європейського простору.

Дослідження безпекової ситуації свідчить про те, що так звані світові виклики та загрози ХХІ ст., зокрема проблеми зміни клімату на планеті, міжнародного тероризму, транскордонної організованої злочинності, боротьби за природні ресурси, розповсюдження зброї масового ураження, які на сьогодні широко обговорюються на різноманітних міжнародних заходах, зокрема й за участю українських вчених, є для сучасної України першочерговими. Окрім цього, пріоритетом сьогодення повинно стати завершення процесу ефективної

модернізації соціально-економічної сфери України як міцного підґрунтя для подальшого корисного її позиціонування на світовій арені та експансії інтересів нашої держави за кордоном. Тому прийняття нормативно-правових актів, що визначають основні загрози та виклики для безпекового середовища України, є вкрай важливими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальним питанням національної безпеки в Україні присвячено чимало праць, основоположне місце серед яких належить співавтору Стратегії національної безпеки України, багатьох законопроектів, концептуальних наукових стратегій та політичних програм у сфері національної безпеки України Г. Ситнику [1], а також праці В. Абрамова, Н. Нижник, В. Олуйка, В. Пасічника та багатьох інших. Що ж стосується оцінки реальних загроз та викликів для національної безпеки, то їх геополітичний контекст досліджували С. Белай, В. Гулай, К. Кононенко, М. Мальський, Л. Новоскольцева та інші.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Метою статті є проаналізувати передумови, основні положення, безпекові ризики, виклики та завдання Стратегії національної безпеки 2020, з'ясувати її новели у порівнянні з попередніми стратегіями, а також визначити її значення для сучасної ситуації в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Починаючи з 2014 р. в Україні триває повномасштабна агресія з боку Російської Федерації (далі – РФ), яка має всі типові прояви так званої “гібридної війни”, і реалізується у формах військових та інших неправомірних дій, що відображені майже в усіх ключових сферах життєдіяльності Української держави та суспільства загалом, враховуючи інформаційний, економічний та дипломатичний простір. Країна агресор застосовує проти нашої країни всі можливі засоби та види агресії, навіть так звані “не конвенційні” засоби ведення бойових дій, зокрема створення та підтримку терористичних угруповань, вербування населення, створення і фінансування злочинних квазідержав, окупацію територій. Така позиція свідчить про замах ворога на нашу незалежність та суверенність. Тому у цій ситуації дуже важливим фактом є прийняття з боку держави актуальних нормативних актів профільного спрямування, які б повністю відповідали усім викликам сучасності.

Так, 14 вересня 2020 р. Президент України підписав Указ “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України”, яким вводиться у дію рішення Ради Національної Безпеки та Оборони “Про Стратегію національної безпеки України” (далі – Стратегія). Цей документ затверджується з ключовим його напрямом “Безпека людини – безпека країни”. Аналіз засвідчує, що за змістом та структурою Стратегія досить відрізняється від попередніх її варіантів, що були прийняті у 2007, 2012 та 2015 рр. Так, ця Стратегія є основним документом довгострокового планування, що визначає актуальні загрози національній безпеці України, відповідні цілі та завдання і механізми захисту її національних інтересів,

та слугуватиме основою для планування і реалізації державної політики у сфері національної безпеки [2].

Прийняття цього документа й справді чекали, адже саме він повинен показати бачення влади щодо загроз, ризиків та викликів національній безпеці України та визначав би шляхи нейтралізації таких загроз. Нова Стратегія замінила Стратегію 2015 р. [3], яка приймалася в особливих військово-політичних умовах тривалої агресії з боку Російської Федерації на Сході України. Стратегія 2020 р. робить відповідні акценти та артикулює проблеми, які уточнюють погляд на безпекову складову і, з огляду на діяльність державних органів, це є важливо, адже це те, на чому вони будуть базуватися в найближчі роки при формуванні своїх планів дій, насамперед у безпековому секторі.

Вперше новітня Стратегія національної безпеки України ґрунтується на таких основних засадах: 1) стримування – розвиток оборонних і безпекових спроможностей для унеможливлення збройної агресії проти України; 2) стійкість – здатність суспільства та держави швидко адаптуватися до змін безпекового середовища й підтримувати стале функціонування, зокрема шляхом мінімізації зовнішніх і внутрішніх уразливостей; 3) взаємодія – розвиток стратегічних відносин із ключовими іноземними партнерами, насамперед із Європейським Союзом і НАТО та їх державами-членами, Сполученими Штатами Америки, прагматичне співробітництво з іншими державами та міжнародними організаціями на основі національних інтересів України [4]. Не так багато хто із експертів зауважив сформульовані у п. 4 нові основні засади Стратегії: стримування, стійкість та взаємодія ніби очевидні речі, але це закладає модель, за якою повинен відбуватися розвиток усього сектору безпеки й оборони. Введення концепції “стійкості” на рівні найвищого безпекового документа – справді важливий здобуток, адже дозволяє перетворити статичну сферу безпеки на динамічнішу та адекватнішу постійним змінам безпекового середовища. Хоча не можна не зазначити, що при цілком притомному формулюванні “стійкості” зміст практичних заходів у тексті розкрито досить дивно і, так би мовити, утилітарно й переважно у контексті стійкості функціонування критичної інфраструктури [5].

У Стратегії передбачається, що пріоритетами національних інтересів України та забезпечення національної безпеки є:

- відстоювання незалежності і державного суверенітету;
- відновлення територіальної цілісності у межах міжнародно визнаного державного кордону України;
- суспільний розвиток, насамперед розвиток людського капіталу;
- захист прав, свобод і законних інтересів громадян України;
- європейська і євроатлантична інтеграція.

Реалізація цих пріоритетів забезпечуватиметься за такими напрямками:

- відновлення миру, територіальної цілісності та державного суверенітету на тимчасово окупованих територіях у Донецькій і Луганській областях України на основі міжнародного права;

– здійснення міжнародно-правових, політико-дипломатичних, безпекових, гуманітарних та економічних заходів, спрямованих на припинення Російською Федерацією незаконної окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополь;

– продовження реалізації заходів із оборони та стримування, активного використання переговорних форматів та консолідації міжнародного тиску на Російську Федерацію як гарантії недопущення ескалації конфлікту з боку Росії, зменшення напруги та припинення Російською Федерацією збройної агресії;

– використання усіх наявних механізмів ООН, Ради Європи, ОБСЄ, інших міжнародних організацій для консолідації міжнародної підтримки України у протидії російській агресії, відновленні територіальної цілісності та державного суверенітету України;

– розвиток відносин зі Сполученими Штатами Америки, Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії, Канадою, Федеративною Республікою Німеччина, Французькою Республікою, сусідніми та іншими державами, а також із міжнародними організаціями для забезпечення міжнародної безпеки та протидії спільним викликам і загрозам, мінімізації їх впливу на Україну;

– повна імплементація Угоди про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами – з іншого, модернізація її параметрів там, де необхідно, за результатами всебічного огляду досягнення цілей цієї угоди, з метою набуття повноправного членства України у Європейському Союзі;

– розвиток особливого партнерства з Організацією Північноатлантичного договору з метою набуття повноправного членства України в НАТО;

– посилення спроможностей Збройних сил України, інших органів сектору безпеки і оборони;

– сталий розвиток національної економіки та її інтеграція в європейський економічний простір;

– розвиток людського капіталу України, зокрема через модернізацію освіти і науки, охорони здоров'я, культури, соціального захисту;

– захист особи, суспільства та держави від правопорушень, зокрема корупційних, забезпечення відновлення порушених прав, відшкодування заподіяної шкоди;

– забезпечення екологічної безпеки, створення безпечних умов життєдіяльності людини, зокрема на територіях, що постраждали внаслідок бойових дій, розбудова ефективної системи цивільного захисту;

– посилення спроможностей національної системи кібербезпеки для ефективної протидії кіберзагрозам у сучасному безпековому середовищі;

– розвиток державно-приватного партнерства [6].

Стратегія на рівні з Конституцією України має першочергове значення для органів держави у процесі прийняття нормативно-правових актів та

розроблення стратегій загальної державної політики. Цей документ загострює свою увагу не тільки на військових питаннях, але і на сферах, які пов'язані з сектором безпеки, в інформаційній, дипломатичній та економічній площинах.

У Стратегії особлива увага звертається на те, що Російська Федерація, продовжуючи воєнні дії проти України, системно застосовує економічні, політичні, воєнні, інформаційно-психологічні та кібер-засоби. Посилюється угруповання її збройних сил та його наступальний потенціал, регулярно проводяться масштабні військові навчання поблизу кордону нашої держави, що очевидно засвідчує факт збереження загрози військового вторгнення. Зростає мілітаризація територій тимчасово окупованої території Криму та м. Севастополь. Зберігається загроза з боку Росії вільному судноплавству у Керченській протоці, а також в Чорному та Азовському морях. Визначено, що РФ як держава-агресор є фактором розвитку довгострокових системних загроз національній безпеці України. Тому необхідно вживати заходів для уникнення ескалації конфлікту з Росією, насамперед шляхом збільшення її потенційної ціни до неприйнятної для Росії рівня. У цьому контексті ключовими напрямками є посилення оборонних і безпекових спроможностей України, зміцнення її світової підтримки та ефективного використання міжнародної допомоги, а також збереження консолідованого міжнародного правового, політичного та економічного тиску на противника.

Основним завданням у сфері воєнної безпеки визначено розвиток потенціалу стримування. А безумовним пріоритетом – боєздатні сили оборони, підготовлений і вмотивований військовий резерв та ефективна територіальна оборона, які у поєднанні зі спроможностями інших складових сектору безпеки і оборони здатні завдати таких неприйнятних для противника втрат на землі, у повітрі, на морі та у кіберпросторі, що унеможливлять реалізацію його агресивних намірів. Підкреслюється, що Україна є морською державою, яка захищатиме свободу судноплавства, розвиватиме ВМС Збройних сил України. При цьому у нових підходах до забезпечення воєнної безпеки мають враховуватися уроки гібридної агресії проти України, бойових дій на Близькому Сході [7].

Водночас зазначена стратегія визначає, що спецслужби інших держав, насамперед Росії, продовжують розвідувально-підривну діяльність проти нашої держави, підживлюють сепаратистські сценарії, використовують злочинні угруповання і корумпованих чиновників та прагнуть зміцнити інфраструктуру впливу.

Країна-агресор використовує Чорноморсько-Каспійський регіон та захоплений Крим як “міст” на Балкани, у Середземномор’я, на Близький Схід і у Північну Африку. Російська Федерація для зміцнення позицій у Європі використовує інформаційну та енергетичну “зброю”, намагається впливати на внутрішньополітичну ситуацію у країнах Європи, збільшує військову присутність у Східній Європі та підживлює тривалі конфліктні ситуації.

Для подолання невоєнних загроз із боку Російської федерації пропонуються такі дії: виявлення, запобігання та припинення проявів сепаратизму, тероризму, екстремізму, припинення діяльності незаконних збройних утворень, політично мотивованого насильства та інших зазіхань на конституційний лад нашої країни; протидія спеціальним інформаційним операціям, розвідувально-підривній діяльності та кібератакам, підривній російській пропаганді; отримання достовірної та вичерпної упереджувальної інформації про ситуацію в Україні та світі, протидія зовнішнім загрозам нацбезпеці України, сприяння збереженню та реалізації національних інтересів України.

Окрім цього, у Стратегії враховані останні зміни, що пов'язані з кризовими явищами у світовій економіці, поширенням хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом типу SARS-CoV-2, а також посиленням небезпеки виникнення надзвичайних ситуацій природного й техногенного походження.

Одним із викликів сьогодення є і проблеми клімату. Так, у п. 7 Стратегії вказується на те, що дедалі більше людей відчувають наслідки зміни клімату та зростання техногенного навантаження на навколишнє природне середовище. Збільшуються кількість та масштаби надзвичайних ситуацій природного і техногенного походження. Виснажується екосфера, зростає споживання невідновлюваних ресурсів. Руйнуються екосистеми і біоценози [8]. Відбувається зростання негативного впливу біологічних факторів на населення країни, зростає ймовірність виникнення загроз біологічного походження, тому вкрай важливими є загрози виникнення і поширення нових інфекційних хвороб.

Зокрема у п.11,12 Стратегії йдеться про те, що з поширенням пандемії COVID-19 виявились і критичні проблеми в системах охорони здоров'я та соціального захисту, в інформаційній сфері, а це своєю чергою спричинило зростання безробіття, руйнацію усталеного способу життя та, загалом, загрожує продовольчому розвитку, перешкоджає вільному руху капіталу, товарів та робочої сили, завдає шкоди сфері послуг. Усі ці фактори підвищують протестні настрої громадян України та конфліктність у міжнародних відносинах. Водночас, заходи, спрямовані на запобігання поширенню коронавірусу в Україні на тлі фундаментальних диспропорцій світового розвитку призвели до нової глобальної фінансово-економічної кризи, яка, на думку Організації Об'єднаних Націй, може стати наймасштабнішою за період 1929 – 1933 рр., а система міжнародної безпеки, створена після Другої світової війни, вже є неспроможною ефективно відповідати на виклики сучасного світу. Загалом, поширення коронавірусної хвороби (COVID-19) свідчить про системні проблеми у сфері охорони здоров'я, біобезпеки та соціального захисту та невідповідність діяти у надзвичайних ситуаціях.

У геополітичному становищі теж відбувається загострення суперництва між ключовими світовими гравцями. Так, відбувається змагання між Сполученими Штатами Америки і Китайською Народною Республікою за світове лідерство. У світі зростає міжнародна конкуренція із застосуванням

усіх інструментів національної сили, включно з інформаційно-психологічними, політико-дипломатичними, воєнними, економічними та кібер-засобами. Тому їх наслідки проявляються на Близькому Сході, у Східній Європі, Північній Африці, Південно-Східній Азії, Арктиці та у інших регіонах.

У Стратегії не минули і тему цифровізації українського суспільства. Так, Україна надаватиме адміністративні послуги через безпечне “єдине вікно” з використанням сучасних інформаційних технологій та поширюватиме цифрову грамотність. Водночас, цифрова трансформація передбачає кіберстійкість та кібербезпеку національної інформаційної структури. Зокрема, одним із ключових напрямів діяльності є запобігання міжнародному тероризму, міжнародній злочинності та підживлюваному з-за кордону сепаратизму [9].

У документі згадується і те, що сучасна модель глобалізації створила можливості розростання міжнародного тероризму та міжнародної злочинності, зокрема у кіберпросторі, торгівлі людьми, наркоторгівлі, релігійного та ідеологічного фундаменталізму, екстремізму та сепаратизму, нелегальної міграції, відмивання доходів одержаних злочинним шляхом, розповсюдження зброї масового ураження. Всі ці виклики на сьогодні є як глобальними, так і національними.

У п. 24 Стратегії зазначено, що виведенню української економіки з депресивного стану перешкоджають непослідовність та незавершеність реформ, корупційні діяння, які унеможливають її стале і динамічне зростання, збільшують вразливість до загроз та підживлюють кримінальне середовище. Забезпечення конституційно-правових принципів юридичної відповідальності та невідворотності застосування покарань держава здійснюватиме шляхом: розвитку української культури як основи консолідації української нації та зміцнення її ідентичності; протистояння гуманітарній агресії; рішучої протидії розпалюванню національної, расової чи релігійної ворожнечі та запобігання приниженню національної честі, гідності та образам почуттів громадян, а також заборони обмеження прав або встановлення дискримінаційних привілеїв.

Так, п. 34 цього документа передбачає, що набуття повноправного членства України в ЄС та в Організації Північноатлантичного договору є стратегічним курсом держави. Для реалізації цієї мети має бути здійснено повну імплементацію та подальшу адаптацію Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми країнами-членами, інтеграцію української економіки до європейського економічного простору та досягнення Україною відповідності Копенгагенським критеріям членства в ЄС.

У 47 Стратегії передбачається, що Україна введе національну систему стійкості для забезпечення належного рівня готовності суспільства і держави до реагування на широкий спектр загроз, а це своєю чергою передбачатиме: аналіз оцінки ризиків, своєчасну ідентифікацію загроз і визначення основних вразливостей; якісне стратегічне планування і кризовий менеджмент, зокрема

урахування рекомендацій НАТО щодо впровадження універсальних протоколів реагування на кризові ситуації та відновлення; ефективну координацію та чітку взаємодію органів сектору безпеки і оборони, територіальних громад, інших державних органів, громадянського суспільства і населення, бізнесу у запобіганні й реагуванні на загрози та подоланні наслідків надзвичайних ситуацій; налагодження надійних каналів зв'язку державних органів із населенням на всій території нашої держави.

Стратегія також передбачає, що Україна для розвитку потенціалу стримування прискорить оборонну та безпекову реформи за принципами, нормами і стандартами НАТО. А документи планування у сферах нацбезпеки і оборони, які будуть підготовлені за результатами комплексного огляду сектору безпеки і оборони, матимуть конкретний і практичний зміст.

Як видно із вище викладеного, Стратегія національної безпеки 2020, чітко визначаючи національні безпекові пріоритети, є основою для всіх реформ у секторі безпеки та оборони. “Вона враховує усі можливі глобальні ризики – від зовнішньої агресії до зміни клімату та пандемії коронавірусу. Саме тому важливо, що поряд з впровадженням Річних національних програм під егідою Комісії Україна – НАТО пріоритетність також надається повному виконанню Угоди про асоціацію з ЄС. Ця стратегія надсилає чіткий сигнал усім державним органам влади, що маємо максимально прискорити впровадження реформ для досягнення необхідних критеріїв членства в ЄС та НАТО”, – зазначила Віцепрем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України [10]. Наша держава для зміцнення особливих відносин із НАТО та набуття повноправного членства в цій організації планує:

1. Досягти потрібної взаємосумісності у максимально стислі терміни між Збройними силами України та сектором безпеки і оборони зі структурами держав Альянсу.
2. Посилити активізацію реформ, які необхідно впровадити для досягнення відповідності критеріям участі в НАТО у рамках імплементації Річних національних програм під егідою Комісії Україна – НАТО (далі – КУН);
3. В найближчій перспективі отримати запрошення та долучитися до Плану дій щодо членства в НАТО.

Враховуючи те, що Стратегія слугуватиме основою для розроблення значної кількості документів із планування в усіх безпекових сферах, зокрема Стратегії людського розвитку, Стратегії воєнної безпеки України, Стратегії економічної безпеки, Стратегії розвитку оборонно-промислового комплексу України, Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України, Стратегії біобезпеки та біологічного захисту, Стратегії забезпечення державної безпеки, Стратегії інформаційної безпеки, Стратегії кібербезпеки України, Стратегії зовнішньополітичної діяльності, Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату, Стратегії інтегрованого управління кордонами, Стратегії продовольчої безпеки та Національної розвідувальної програми, Секретар Ради

національної безпеки і оборони України О. Данілов звернувся до уряду та керівників інших державних органів із проханням щодо розроблення у шестимісячний термін проектів вказаних стратегій та інших документів стратегічного планування. Вони будуть доповненням Стратегії і відображатимуть подальші кроки української влади у напрямку забезпечення усіх сфер безпеки та оборони нашої країни.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Загалом, Стратегія національної безпеки 2020 року відповідає викликам сучасності, є більш нарративною, ніж аналогічні документи попередніх років. А базові її засади, такі як стриманість, стійкість та взаємодія, відкривають більше можливостей для оновлення безпекового сектору та швидкого і гнучкого реагування на нові виклики та загрози, які виникають перед Україною. Водночас, як саме будуть реалізовуватися ідеї, викладені в Стратегії, буде залежати від тих субстратегічних документів (стратегій та програм), які упродовж шести місяців мають прийнятися, згідно із новою Стратегією. Від того, чи тим документам вдасться запропонувати ефективні засоби протидії ворожій активності і залежатиме те, чи новоприйнята Стратегія стане дієвим інструментом планування, а не черговою бюрократичною відпискою.

Перспективою подальших наукових розвідок можуть бути дослідження та аналіз інших нових нормативно-правових актів, що визначають безпекові виклики та загрози для України, та їх ефективна дія на практиці.

Список використаної літератури

1. Глобальна та національна безпека : підручник / авт. кол. : В. І. Абрамов, Г. П. Ситник, В. Ф. Смолянук [та ін.] / за заг. ред. Г. П. Ситника. Київ : НАДУ, 2016. 784 с.
2. Про національну безпеку України : Закон України № 2469-VIII від 21.06.2018 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 09.11.2020).
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 р. “Про Стратегію національної безпеки України” : Указ Президента України № 287 від 26.05.2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015/ed20150526#Text> (дата звернення: 09.11.2020).
4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 р. “Про Стратегію національної безпеки України” : Указ Президента України № 392/2020. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 09.11.2020).
5. Дубов Д. Нова Стратегія національної безпеки України: як змінилась інформаційна складова? URL : <https://detector.media/infospace/article/180695/2020-09-17-nova-strategiya-natsionalnoi-bezpeki-ukraini-yak-zminilas-informatsiina-skladova/> (дата звернення: 09.11.2020).
6. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 р. “Про Стратегію національної безпеки України” : Указ Президента України № 392/2020. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 09.11.2020).
7. Чепков І., Зубарев В., Тютюнник В. Стратегія національної безпеки України введена в дію: на черзі відновлення воєнної та військово-технічної політики. URL : <http://orpk.com.ua/%D1%81%D1%82%D1%80%> (дата звернення: 09.11.2020).

8. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 р. “Про Стратегію національної безпеки України”: Указ Президента України № 392/2020. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 09.11.2020).

9. Стратегія національної безпеки України: інформаційна захищеність серед основних пріоритетів. URL : <https://cedem.org.ua/news/strategiya-natsionalnoyi-bezpeky/> (дата звернення: 11.11.2020).

10. Стефанішина О. Нова Стратегія нацбезпеки визначає алгоритм дій на шляху до членства НАТО. URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/olga-stefanishina-nova-strategiya-nacbezpeki-viznachaye-algoritm-dij-na-shlyahu-do-chlenstva-nato> (дата звернення: 09.11.2020).

Статтю подано: 01.12.2020

Статтю схвалено: 22.12.2020

Khavarivska Halyna Stepanivna

Candidate of Sciences in Public Administration, Senior Lecturer of European Integration and Law Department of the Lviv Regional Institute for Public Administration of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine
ORCID: 0000-0001-8675-3828
e-mail: galia04@ukr.net

**NEW 2020 NATIONAL SECURITY STRATEGY OF UKRAINE:
REALISTIC ASSESSMENT OF CHALLENGES AND THREATS**

Problem setting. The article establishes that the objective impossibility of rapid integration of Ukraine into the European European community turns it into a platform for the constant relations clarification between the West and the East. The uncertain situation of our country due to this fact dictates specific rules, according to which Ukraine should pursue an inconsistent policy related to the political and economic conjuncture, and this increases the likelihood of possible security challenges to Ukraine in the context of destabilization of the international security space. In such a situation, the adoption by a state of relevant regulations of a profile nature, which would completely meet all the challenges of our time, comprises a very important fact.

Recent research and publications analysis. Many works consider general issues of national security in Ukraine, a fundamental place among which belongs to H. Sytnyk, the co-author of the National Security Strategy of Ukraine, many bills, conceptual scientific strategies and political programs in the sphere of national security of Ukraine, as well as the works by V. Abramov, N. Nyzhnyk, V. Oluyko, V. Pasichnyk et al. The assessment of real threats and challenges to national security, as well as their geopolitical context, was conducted by S. Bielay, V. Hulay, K. Kononenko, M. Malsky, L. Novoskoltseva et al.

Highlighting previously unsettled parts of the general problem. To analyse the prerequisites, main provisions, security risks, challenges and tasks of the 2020 National Security Strategy, find out its novelties in comparison with previous strategies, as well as to determine its significance for the current situation in Ukraine.

Paper main body. It has been established that since 2014, full-scale aggression of the Russian Federation has continued in Ukraine, which has all the typical features of so-called “hybrid war”, and is implemented in the forms of military and other illegal actions, reflected in

almost all key spheres of life of the Ukrainian state and society in general, including information, economic and diplomatic space. So, on September 14, 2020, the President of Ukraine signed the Decree “On the National Security Strategy of Ukraine”. The content and structure of the Strategy is quite different from its previous versions adopted in 2007, 2012 and 2015. The adoption of this document was really expected, because it should have shown the authorities’ vision of threats, risks and challenges to Ukraine’s national security and determination of the ways to neutralize such threats. The new Strategy replaced one dated 2015. 2020 Strategy makes the appropriate accents and articulates problems that clarify the view of security component and this is important from the point of view of the activities of state bodies, because this is what they will rely on in the coming years when forming their action plans, primarily in the security sector.

For the first time, the new Strategy is based on the following basic principles: 1) deterrence; 2) resilience; 3) interaction. This document focuses not only on military issues, but also on areas related to the security sector, information, diplomatic and economic spheres.

The Strategy focuses on the fact that the Russian Federation, while continuing military actions against Ukraine, systematically uses economic, political, military, information and psychological, as well as cyber means.

In addition, the Strategy takes into account the latest changes related to the crisis in global economy, the spread of the COVID-19 disease caused by coronavirus, as well as the increased risk of natural and man-made emergency situations. With the spread of the COVID-19 pandemic, there were also critical problems in the health and social protection systems, in the information sphere, and this in turn led to an increase in unemployment, destruction of established lifestyles and, in general, it threatens food development, hinders free movement of capital, goods and labour force, damaging the service sector.

There is also an intensification of rivalry between key world players in the geopolitical position, in particular, between the United States of America and the People’s Republic of China for world leadership.

The document stipulates that acquisition of full membership of Ukraine in the EU and the North Atlantic Treaty Organization is the strategic course of the state.

Conclusions of the research and prospects for further studies. The 2020 National Security Strategy meets the challenges of our time and is more narrative than similar documents of previous years. Its basic principles such as deterrence, resilience and interaction provide more opportunities for updating the security sector and responding quickly and flexibly to new challenges and threats facing Ukraine. At the same time, the implementation of ideas set out in the Strategy will depend on those sub-strategic documents (strategies and programs) that are to be adopted within six months according to the new Strategy. If these documents manage to offer effective means of counteracting hostile activity, the newly adopted Strategy will become an effective planning tool, rather than another bureaucratic pro forma.

Research and analysis of other new regulations defining security challenges and threats for Ukraine can be a prospect for further scientific research.

Key words: security; challenge; state; document; threat; defence; National Security Strategy.

References

1. Abramov, V. I., Sytnyk, H. P., Smolianiuk, V. F. ... & Sytnyk H. P. (Eds.). (2016). *Hlobalna ta natsionalna bezpeka*. Kyiv: NAPA. 784 p. [in Ukrainian].

2. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy. № 2469-VIII. (2018) [in Ukrainian].
3. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 6 travnia 2015 roku "Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy". № 287. (2015) [in Ukrainian].
4. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku "Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy". № 392/2020. (2020) [in Ukrainian].
5. Dubov, D. (2020). *Nova Stratehiia natsionalnoi bezpeky Ukrainy: yak zminylas informatsiina skladova?* URL : <https://detector.media/infospace/article/180695/2020-09-17-nova-strategiya-natsionalnoi-bezpeki-ukraini-yak-zminilas-informatsiina-skladova> [in Ukrainian].
6. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku "Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy". № 392/2020. (2020) [in Ukrainian].
7. Chepkov, I., Zubariev, V., Tiutiunnyk, V. (2020). *Stratehiia natsionalnoi bezpeky Ukrainy vvedena v diiu: na cherzi vidnovlennia voiennoi ta viiskovo-tekhnichnoi polityky.* URL : <http://opk.com.ua/%D1%81%D1%82%D1%80%> [in Ukrainian].
8. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 14 veresnia 2020 roku "Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy". № 392/2020. (2020) [in Ukrainian].
9. *Stratehiia natsionalnoi bezpeky Ukrainy: informatsiina zakhyschenist sered osnovnykh priorytetiv.* (2020). URL : <https://cedem.org.ua/news/strategiya-natsionalnoyi-bezpeky> [in Ukrainian].
10. Stefanishyna, O. (2020). *Nova Stratehiia natsbezpeky vyznachaie alhorytm dii na shliakhu do chlenstva NATO.* URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/olga-stefanishina-nova-strategiya-nacbezpeki-viznachaye-algoritm-dij-na-shlyahu-do-chlenstva-nato> [in Ukrainian].

Paper submitted: 01.12.2020

Paper accepted: 22.12.2020

Цитування: Хаварівська Г. С. Нова стратегія національної безпеки України 2020: реальна оцінка викликам і загрозам // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Вип. 4(65) : у 2 ч. Ч. 1 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2020. С. 75—86. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.65.2020.226451>).

Citation: Khavarivska, H. S. (2020). Nova stratehiia natsionalnoi bezpeky Ukrainy 2020: realna otsinka vyklykam i zahrozam. *Efficiency of Public Administration*, Issue 4(65), pp. 75-86. (DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.65.2020.226451>).